sluoksniai datuojami ne vėliau kaip XVIII a., daugelyje šurfų jie iki 80 cm gylio perkasti XIX–XX a pastato statybos, komunikacijų tiesimo bei kitų žemės darbų metu. Sklypo ŠR dalyje, ties H_{abs} 127,80 m aukščiu (2,4 m gylyje nuo paviršiaus), fiksuoti uždurpėję sluoksniai, kuriuos keičia šlyno tarpsluoksniai. Tai rodytų, jog šioje vietoje buvusi bala, užpilta ne anksčiau kaip XVI–XVII a. sandūra. Ankstyviausi kultūriniai sluoksniai datuojami XV a.

Inventorinti 157 radiniai, iš kurių daugumą sudaro XVI–XVIII a. buitinės bei statybinės keramikos, numizmatikos bei metalo dirbiniai. Rastas sidabrinis 1495–1506 m. LDK Aleksandro Vilniaus kalyklos denaras (3:2 pav.). Išsiskiria 1608–1612 m. Niurnbergo žetonas, kurio averse vaizduojamas karališkas obuolys bei užrašas „HANS SCHVLTES ZV NVRENB“, reverse – „LVCK KVMBT VON OT IST WAR“ (išvertus – Laimė ateina iš Dievo, tai tiesa) (3:1 pav.). Rasta apvali paauksuota saga su portretu vaizdulyje. Radiniai perduoti į LNM.

Bazilijonų St. 12

In 2014, a field evaluation (5 test pits (Fig. 1), 11.5 m^2) was conducted at Bazilijonų St. 12 in Vilnius old town. A 15th–20th-century cultural layer up to 5.1 m thick was discovered (Fig. 2). 157 finds were found (Fig. 3).

Linas Kvizikevičius,
Simonas Sprindys

Jonušo Radvilos rūmų pastatų kompleksas Vilniuje

2014 m. rudenį Jonušo Radvilos rūmų komplekso (UK 752), esančio adresu Vilniaus g. 24, R korpuso viduje ir kieme atlikti žvalgomieji

1 pav. Šurfo 3 bendras vaizdas iš viršaus baigus tyrimus. S. Sarcevičiaus nuotr.

Fig. 1. General view of test pit 3, as seen from overhead after the investigation's end.

2 pav. Šurfe 2 atidengto XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios grindinio vaizdas iš V. S. Sarcevičiaus nuotr.

Fig. 2. The lat 18th – early 19th-century paving unearthed in test pit 2, as seen from the W.

3 pav. 1608–1612 m. Niurnbergo žetonas (1) bei 1495–1506 m. LDK, Aleksandro denaras (2). J. Sadausko nuotr.

Fig. 3. A 1608–1612 Nurnberg jeton (1) and 1495–1506 GDL Alexander penny (2).

tyrimai, kurių metu ištirti 2 bendro 5,76 m² ploto šurfai. Tyrimų tikslas buvo išsiaiškinti P sienos pamatų būklę bei jų statybos laikotarpį, taip pat kokiame aukštyje buvo grindų lygmuo, ar patalpos turėjo rūsius.

Tiksli rūmų statybos data iki šiol nežinoma. Istoriografijoje ir informaciniuose leidiniuose minima, kad rūmai statyti dar XVI a. ir priklausė Mikalojui Radvilai Juodajam; o XVII a. viduryje Jonušas Radvila juos perstatė į rezidencinius rūmus. Ikonografinė medžiaga apie buvusių rūmų vaizdą yra itin skurdi – žinomas vienintelis jų atvaizdas, įamžintas žymaus medalininko Sebastiano Dadlerio 1653 m. išleistame medalyje. Rūmus sudarė 3 korpusai: Š, P ir šiuos jungęs R. V kiemą nuo Vilniaus gatvės ribojo mūrinė tvora su vartais.

Rūmų aplinką archeologai pradėjo tyrinėti dar tarybiniu laikotarpiu. 1977 m. tyrimus atliko J. Markelevičius, čia ištyręs 4 šurfus (Markelevičius J., LTSR „Žinijos“ draugijos priestato L. Giros g. 22a vykdytų žemės kasimo darbų archeologinės priežiūros ir fiksacijos ataskaita. 1977 m., *VAA*, f. 1019, ap. 11, b. 7476). 1979–1982 m. G. Vaitkevičius rūmų aplinkoje ištyrė 3 perkasas (bendras 405 m² plotas) (Vaitkevičius G., „Žinijos“ draugijos priestato L. Giros g. 22a vykdytų žemės kasimo darbų archeologinės priežiūros ir fiksacijos ataskaita. 1979–1982 m., *LIIR*, f. 1, b. 1041). 1990 m. G. Stankevičius ištyrė apie 400 m² plotą (Stankevičius G., Buv. Radvilų rūmų Vilniuje Liejyklos g-vė 2 Archeologinių tyrimų ataskaita, *LIIR*, f. 1, b. 1738). Ankstesnių tyrimų metu aptikti kultūriniai sluoksniai, pradėję formuotis jau XV ar XVI a., lokalizuotos ŠV ir ŠR rūmų bokštų vietos bei rūmų rūsių liekanos, atidengtas XVII a. netašytų akmenų grindinys.

Archeologiniai radiniai aptikti tik šurfe 1. Nustatyta, kad kieme slūgso 1,8–2,1 m storio kultūrinis sluoksnis, pradėjęs formuotis XVI a. viduryje, tačiau smarkiai suardytas tarybiniu laikotarpiu Š–P kryptimi išilgai rūmų korpuso sienai klojant du vandentiekio vamzdžius. Inži-

nerinių tinklų klojimo metu nepažeistose vietose įžemis aptiktas 2,15–2,2 m gylyje. Aptikti 3 buvusio kiemo paviršiai: tarpukario ar tarybinio laikotarpio, XVII a. I pusės – XIX a. ir laikinas grindinys, suformuotas rūmų R korpuso statybos metu arba iki statybos pradžios buvęs paviršius (1 pav.). Nustatyta, kad rūmų R korpusas buvo statomas ne tuščioje, bet jau anksčiau urbanizuotoje vietoje, t. y. iki rūmų statybos pradžios jų vietoje jau buvo susiformavęs kultūrinis sluoksnis. Sprendžiant iš jo struktūros (nebuvo smulkių medžio angliukų liekanų nei statybinės keramikos bei rišamųjų medžiagų liekanų) galima manyti, kad šioje vietoje iki statybos pradžios galėjo būti tik retas medinis užstatymas.

R korpuso pamatai nuo buvusio paviršiaus įgilinti ne mažiau kaip apie 1,6 m, apatinė pamato dalis formuota iš dviejų akmenų eilių, rištų kietu, trapiu kalkių skiediniu. Virš šio pagrindo pamatas mūrytas iš gelsvos ir rausvos spalvos plytų, klotų be aiškesnės sistemos.

Į radinių sąrašą iš viso įtraukti 89 buitinės ir statybės keramikos dirbinių fragmentai bei dvi monetos – variniai Jono Kazimiero šilingai. Didžiąją radinių dalį sudarė smulkios buitinės keramikos dirbinių šukės – puodų, dubenų, ąsočių ir kitokių indų fragmentai. Radiniai datuojami XVI–XVIII a.

Šurfe 2 archeologinių radinių ar vertingų sluoksnių neaptikta, užfiksuotas iki 1,6 m gylio nusitęsiantis piltinės kilmės XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis.

Apibendrinant tyrimų metu gautus duomenis, galima teigti, kad jie nesuteikė išsamių duomenų apie rūmų R korpuso raidą. Kadangi kultūriniai sluoksniai suardyti, siekiant patikslinti apatinių kultūrinių sluoksnių storį, jų susiformavimo laiką ir aplinkybes, ateityje tikslinga atlikti didesnės apimties tyrinėjimus.

The Jonušas Radvila Palace building complex

In the autumn of 2014, two test pits (a total of 5.76 m^2) were excavated inside the E building of the Jonušas Radvila Palace complex and in the courtyard. A 1.8–2.1 m thick cultural layer that began to form in the mid-16th century was discovered in the courtyard in test pit 1 (Fig. 1). Sterile soil was reached at a depth of 2.15–2.2 m.

1 pav. Šurfas 1 po tyrimų iš Š. P pjūvyje – XVII a. I pusės – XIX a. grindinys, virš laipto – XVI–XVII a. pradžios grindinys. A. Kalėjaus nuotr.

Fig. 1. Test pit 1, as seen from the N after the evaluation. In the S section: the first half of the 17th – 19th-century paving, above the step the 16th–17th-century paving.

Sherds of stove tiles and household pottery were found along with two 17th-century John II Casimir copper shillings and three former courtyard surfaces: interwar or Soviet era, first half of the 17th–19th-century paving, and temporary paving created during the construction of the palace's E building or the surface that existed up until the construction work. It was determined that the palace's E building stood in a previously urbanised area, which had sparse wooden houses.

Linas Kvizikevičius,
Gintautas Rackevičius

Tyrinėjimai Malūnų gatvėje 4

Vilniaus senamiestyje (UK 16073), sklype ties Užupio ir Malūnų gatvių sankryža, Malūnų g. 4, planuojami pastato kiemo korpusų atstatymo, naujų požeminių patalpų įrengimo darbai. Jų vietoje reikalingi archeologinia tyrimai. Jais norėta išsiaiškinti tikslias sklype esančių pastatų požeminių dalių liekanų vietas, jų būklę, ištirti buvusio XVIII a. II pusės – XIX a. pradžios pastato Malūnų g. 4 kieme ir rūsiuose likusį kultūrinį sluoksnį ir nustatyti jo vertę. Ištyrus sudaryti sąlygas čia projektuojamų naujų požeminių patalpų įrengimui ir esamų požeminių pastato dalių išsaugojimui, jų dalies eksponavimui naujai įrengiamose patalpose.

Tyrimai šiame sklype pradėti dar 2004 m. Jų metu buvo ištirti 6 šurfai, vėliau atlikti detalieji tyrinėjimai kiemo R ir Š dalyse. Buvo ištirtos 3 perkasos – iš viso 402 m^2 plotas, surinkti 4146 radiniai. Centrinėje kiemo dalyje aptikta XVI a. IV ketvirčio – XVII a. vidurio stačiakampio formos keramikos degimo krosnies liekanų, R dalyje – dar dviejų krosnių liekanų, XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios pastatų pamatų liekanų. Išsiaiškinta, kad Užupio dalis tarp Vilnios upės ir Malūnų gatvės pradėta urbanizuoti maždaug XV a. (*ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 246–249).

Kasinėjimai pratęsti 2008 m. Tyrimai vyko centrinėje kiemo dalyje, po šilumine trasa bei demontuojamos stačiakampio formos koklių išdegimo krosnies liekanų vietoje. Iš viso ištirtas apie 200 m^2 dydžio plotas, aptikta XVIII a. II pusės pastato pamatų liekanų (*ATL 2008 metais,* V., 2009, p. 404–406).

Ankstyviausiame XVIII a. Vilniaus plane teritorija ties dabartinių Užupio ir Malūnų gatvių sankryža vaizduojama užstatyta mediniais pastatais (1 pav.). Malūnų g. 4 sklype parodytas medinis pastatas, orientuotas išilgai Malūnų gatvės. 1808 m. Vilniaus plane 520-osios posesijos teritorijoje vaizduojamas mūrinis namas su vidiniu kiemu (2 pav.). 1834 m. sudarytoje Malūnų gatvės V pusės išklotinėje vaizduojamas dviaukščio Malūnų gatvės namo 4 R fasadas su įvažiavimo vartais. 1944 m. fotografijose matome, kad iki 1944 m. liepos 9 d. Malūnų g. 4 namas nenukentėjęs. Namo R fasado pirmojo aukšto langai nuo 1834 m. pakitę. Iškirstos dvi vitrinos ir įrengtas naujas ėjimas nuo Malūnų gatvės pusės į P nuo įvažiavimo vartų.

Kartografiniuose ir ikonografiniuose šaltiniuose vaizduojamas dabartinės Malūnų g. 4 sklype stovėjęs namas sunyko XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje. Pripažinus namo avarinę būklę, jo viršžeminė dalis nugriauta 2004 m. Liko tik namo R sienos Š dalis prie Malūnų gatvės.

2014 m. gegužės mėnesį pradėti Malūnų g. 4 namo XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios (iki 1808 m) kiemo Š korpuso rūsių A–C detalieji tyrimai 125 m^2 plote (3 pav.). Darbai nutraukti dėl iškilusio pavojaus. Gegužės mėnesį pradėtos